

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd yn Ystafell Bwllgor 1A, Neuadd Y Sir, Ruthun, Dydd Iau, 9 Mai 2019 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Brian Blakeley, Meirick Davies, Anton Sampson, Glenn Swingler, Andrew Thomas a/ac Graham Timms (Is-Gadeirydd)

Ar gais y Pwyllgor, roedd y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts, Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Phobl Ifanc yn bresennol ar gyfer Eitem 5 a 6 ar y Rhaglen.

Ar gais y Pwyllgor, roedd y Cynghorydd Julian Thompson-Hill, Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol yn bresennol ar gyfer Eitem 7 ar y Rhaglen.

Aelodau Cyfetholedig – Kathleen Jones, David Lloyd a Neil Roberts

Roedd y Cynghorwyr Rhys Thomas ac Emrys Wynne yn bresennol fel arsylwyr.

HEFYD YN BRESENNOL

Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a'r Parth Cyhoeddus (GB), Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau (NS), Pennaeth Gwasanaethau Addysg a Phlant (KIE), Rheolwr Cynllunio ac Adnoddau (IL), Prif Reolwr – Moderneiddio Addysg (GD), Prif Gyfrifydd (SG), Rheolwr Cefnogi Busnes (PB), Swyddog Cefnogi Busnes (Contractau a Pherfformiad (RT), Prif Weithredwr Cyngor ar Bopeth Sir Ddinbych (LP), Cydlynnydd Craffu (RhE) a'r Gweinyddwr Pwyllgorau (RTJ).

1 YMDDIHEURIADAU

Cafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorwyr Merfyn Parry, Huw Williams, Tina Jones, Rachel Flynn a Cheryl Williams.

2 DATGAN CYSYLLTIAD

Datganodd y Cynghorwyr Graham Timms, Glenn Swingler, Meirick Lloyd Davies, Brian Blakeley, Anton Sampson a David Lloyd i gyd gysylltiad personol yn eitem 5 gan eu bod i gyd yn Llywodraethwyr Ysgolion.

3 MATERION BRYD FEL Y CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Ni chodwyd unrhyw faterion bryd.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd ar 14 Mawrth 2019.

Materion yn Codi -

- Tudalen 8 – Eitem 5 – Polisi Dyledion Prydau Ysgol – roedd yr aelodau'n bryderus ei bod yn ymddangos y dosbarthwyd y Polisi Dyledion Prydau Ysgol diwygiedig i ysgolion cyn iddo gael ei ddsbarthu i gynghorwyr o dan y Broses Penderfyniadau Dirprwyedig. Roedd yr aelodau eisiau sicrwydd bod y newidiadau y gwnaethant eu hargymell wedi'u cynnwys yn y polisi terfynol. Dywedodd y Swyddogion y byddent yn holi a wnaed hyn ac a yw'r Penderfyniad Dirprwyedig perthnasol wedi'i gyhoeddi.
- Tudalen 11 – Eitem 6 – Darpariaeth Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr – roedd y ddau safle arfaethedig wedi mynd gerbron y Cabinet a derbyniwyd y safle preswyl parhaol ond nid y safle tramwy yn yr un lleoliad. Bydd lleoliad arall ar gyfer y safle tramwy'n cael ei chwilio amdano yn ystod datblygiad y CDLI newydd.

PENDERFYNWYD cymeradwyo cofnodion y cyfarfod y Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd ar 14 Mawrth, 2019 fel cofnod cywir.

5 POLISI CLUDIANT I DDYSGWYR SIR DDINBYCH

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Phobl Ifanc adroddiad y Rheolwr Addysg ac Adnoddau a'r atodiadau (a ddsbarthwyd eisoes) a oedd yn rhoi manylion am yr elfennau anstatudol ym Mholisi Cludiant Dysgwyr Cyngor Sir Ddinbych 2018.

Yn ystod ei gyflwyniad eglurodd yr Aelod Arweiniol y daeth Polisi Cludiant Dysgwyr presennol y Cyngor i rym ym mis Medi 2018 yn dilyn ymarfer ymgynghori gyda'r holl randdeiliaid y flwyddyn flaenorol. Mae'r polisi'n nodi sut y mae'r Cyngor yn cyflawni ei ddyletswyddau o dan Fesur Teithio Gan Ddysgwyr (Cymru) 2008. Wrth adolygu'r polisi yn 2017 roedd sawl anghysonder wedi dod i'r amlwg e.e. llwybrau peryglus, ysgolion bwydo a phwysigrwydd eu perthynas â'r ysgolion uwchradd y maent wedi'u cysylltu â nhw ayyb. Cafodd yr anghysonderau hyn eu hunioni yn y polisi diwygiedig. Mae'r adolygiad hwn o'r polisi ynghyd â newidiadau perthnasol i gludiant ar gyfer disgyblion sy'n mynychu ysgolion arbennig a darparwyr cludiant yn trosglwyddo costau chwyddiannol i'r Cyngor Sir wedi arwain at gynnydd o oddeutu £350k yng nghost cludiant ysgolion yn y sir yn ystod 2018/19. Ni fydd cynnydd fel hyn yn gynaliadwy yn yr hirdymor. Cadarnhaodd yr Aelod Arweiniol mai'r Gwasanaeth Priffyrdd a'r Amgylchedd sy'n dal y gyllideb cludiant ysgol ond mai'r Gwasanaeth Addysg sy'n pennu cymhwysedd disgybl i dderbyn cludiant am ddim. Er bod hyn o bosibl yn ymddangos yn od, mae'n gweithio'n dda gan fod swyddogion Addysg yn gyfarwydd â'r darnau o ddeddfwriaeth sy'n llywodraethu cymhwysedd dysgwyr am gludiant am ddim, ond mae'r arbenigedd o ran tendro am, a chaffael cludiant, a gwybodaeth am argaeledd cludiant cyhoeddus yn bodoli o fewn tîm cludiant y Gwasanaeth Priffyrdd a'r Amgylchedd.

Dywedodd yr Aelod Arweiniol wrth yr Aelodau bod darpariaeth cludiant ar gyfer dysgwyr er mwyn iddynt gael mynediad at elfennau addysg anstatudol yn fater cynhennus dros ben a bod sawl awdurdod lleol sydd wedi edrych ar y posibilrwydd o roi stop ar gludiant am ddim neu godi tâl am gludiant e.e. i ddarpariaeth addysg seiliedig ar ffydd neu'r iaith Gymraeg, wedi cael sylw anffafriol yn y wasg/cyfyngau, a hyd yn oed her gyfreithiol. Er ei bod yn bosib y byddai rhoi'r gorau i gynnis cludiant am ddim, neu godi tâl am gludiant er mwyn galluogi disgyblion i gael mynediad at addysg anstatudol, yn arwain at arbedion sylweddol i'r Cyngor, byddai'n bwysig dros ben asesu effaith unrhyw newidiadau ar addysg disgyblion y a'r gefnogaeth a roddir i'w galluogi i ennill y sgiliau a'r wybodaeth y mae cyflogwyr yn chwilio amdanynt. Mae hyn yn arbennig o bwysig o safbwynt addysg ôl-16. Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn gwario tua £1m bob blwyddyn ar gludo myfyrwyr i ddarpariaeth addysg ôl-16.

Gan ymateb i gwestiynau'r Aelodau dywedodd yr Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Phobl Ifanc, yr Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol, a'r Pennaeth Addysg a Gwasanaethau:

- bod ar yr Awdurdod ddyletswydd deddfwriaethol i gydymffurfio â Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) ochr yn ochr â gofynion deddfwriaethol eraill perthnasol i ddarpariaeth addysg.
- bod unrhyw gynnis i roi'r gorau i gludiant am ddim i ddarpariaeth addysg anstatudol yn debygol iawn o ddenu sylw negyddol yn y cyfyngau Yr elfen leiaf cynhennus yn ôl pob tebyg fyddai cludiant i fyfyrwyr ôl-16. Fodd bynnag byddai risgiau ynghlwm â hyn hefyd, yn enwedig o ran cyfleoedd gyrfa disgyblion yn y dyfodol a'r economi ehangach.
- bod cludiant dysgwyr yn Sir Ddinbych ar hyn o bryd yn costio cyfanswm o oddeutu £2.5m y flwyddyn Roedd costau'n amrywio o sir i sir, gyda'r ardaloedd daearyddol mwyaf yn gwario llawer mwy ar gludiant dysgwyr.
- bod hyn yn dangos y cymhlethdodau cysylltiedig â gwneud penderfyniadau am gludiant am ddim i ddysgwyr e.e. mae'n bosibl iawn y bydd rhai disgyblion yn gymwys o dan sawl gwahanol gategori e.e. Cyfrwng Gymraeg, ffydd, Anghenion Addysgol Arbennig (AAA), ffyrdd peryglus ayyb ond y bydd eraill nad ydynt yn gymwys o dan unrhyw feini prawf.
- er bod £600k wedi'i ychwanegu at y gyllideb cludiant i ddysgwyr ddwy flynedd yn ôl er mwyn helpu i leddfu'r pwysau, nid oedd hynny'n ddigon gan fod gorwariant cyson ar y gyllideb. Mae hon yn broblem sy'n codi dro ar ôl tro.
- y bydd rhagor o newidiadau i deddfwriaeth AAA yn rhoi mwy o bwysau ar y gyllideb Cludiant Dysgwyr, ac y bydd prisiau tanwydd sy'n newid o hyd a chostau cynnal a chadw uwch – pethau sydd y tu hwnt i reolaeth yr Awdurdod, hefyd yn rhoi pwysau ychwanegol ar y gyllideb. Yn ychwanegol mae Llywodraeth Cymru (LIC) wedi torri'r arian y mae'n ei roi i'r Cyngorau ar gyfer darpariaeth cludiant ysgolion; a
- mae perthynas waith dda'n bodoli rhwng staff y Gwasanaeth Addysg a staff Adran Cludiant y Cyngor. Er y gallai ymddangos yn anarferol bod y gyllideb cludiant i ddysgwyr yn cael ei gweinyddu a'i rheoli gan yr Adran Cludiant (o fewn Gwasanaeth yr Amgylchedd a Phrifyrdd) mae rheswm dilys dros yr ymdriniaeth hon, sef mai o fewn y Gwasanaeth Cludiant y mae'r arbenigedd o ran rheoli a chydlynu cludiant o bob math. Swyddogion y Gwasanaeth Addysg sy'n pennu cymhwysedd disgyblion/myfyrwyr am gludiant am ddim

i'r ysgol ac unwaith y bydd hynny wedi'i wneud y Gwasanaeth Cludiant fydd yn comisiynu ac yn cydlynu cludiant ar gyfer disgyblion unigol. Mae'r ymdriniaeth hon yn gweithio'n dda i bawb.

Roedd yr Aelodau'n cydnabod y cymhlethdodau cysylltiedig â chludiant i ddysgwyr a deddfwriaeth berthnasol i addysg. Roeddent yn teimlo'n gryf y byddai'n fanteisiol, er mwyn hyrwyddo adolygiad trylwyr o elfennau anstatudol Polisi Cludiant i Ddysgwyr y Cyngor, sefydlu gweithgor o aelodau a swyddogion o'r gwasanaethau Addysg a Chludiant i edrych ar bob agwedd ar gludiant i ddarpariaeth addysg anstatudol. Byddai'r grŵp yn gallu ymchwilio i drefniadau awdurdodau lleol eraill ochr yn ochr â risgiau ac effeithiau posibl rhoi'r gorau i unrhyw elfen o gludiant am ddim i ddarpariaeth anstatudol yn y dyfodol. Roedd yr Aelod Arweiniol a'r swyddogion yn cytuno â'r ymdriniaeth hon ac yn teimlo y byddai'n rhoi mwy o eglurder ar gludiant i ddarpariaeth addysg statudol ac anstatudol gan helpu pawb i ddeall yr hyn y mae'r Cyngor yn ei ddarparu a pham. Pwysleisiodd yr aelodau'r bod angen i'r Gweithgor ystyried natur wledig y sir a sicrhau na fydd unrhyw blentyn/fyfyriwr dan anfantais o ganlyniad i le maen nhw'n byw. Dylai'r Gweithgor hefyd edrych ar gostau cadw'r gwahanol elfennau o gludiant dysgwyr i ddarpariaeth addysg anstatudol yn ogystal â dod o hyd i ffyrdd posib o ariannu'r gwasanaeth. Fel rhan o'i waith gallai'r grŵp benderfynu a yw'n dymuno edrych i mewn i sut y mae awdurdodau eraill wedi ymdrin â, ac wedi ariannu cludiant i ddysgwyr i ddarpariaeth addysg anstatudol a'u heffeithlonrwydd, dulliau posibl i'w defnyddio wrth gynnal ei adolygiad h.y. ymgynghoriadau, arolygon ayyb ac ymdriniaethau o ran annog myfyrwyr i fynd i addysg bellach ayyb.

Yn dilyn trafodaeth fanwl

Penderfynwyd: - ar ôl ystyried yr adroddiad ac yng ngoleuni'r sylwadau uchod:

- (a) **sefydlu Gweithgor o bum aelod o'r Pwyllgor ac un aelod addysg cyfetholedig, gyda chefnogaeth swyddogion o Wasanaeth Addysg ac Adran Cludiant y Cyngor, i edrych ar bolisi Cludiant Dysgwyr y Cyngor o safbwynt darparu cludiant i ddarpariaeth addysgol anstatudol. Bydd y Gweithgor yn canolbwyntio'n benodol ar:**
- (i) **Rhoi eglurder a gwell dealltwriaeth o gyllideb cludiant dysgwyr flynyddol y Cyngor a chostau cludo disgyblion/myfyrwyr i addysg statudol ac anstatudol, dewisol a heb fod yn ddewisol, gan gynnwys gwell dealltwriaeth o ddeddfwriaeth cludiant addysg a dysgwyr a'u heffaith ar y gyllideb. Asesu effeithiau posibl rhoi'r gorau i ddarparu cludiant am ddim ar gyfer disgyblion/myfyrwyr sy'n mynychu'r elfennau anstatudol neu ddewisol amrywiol a gynigir ar hyn o bryd, gan gynnwys unrhyw risgiau i'r ddarpariaeth addysg ehangach yn yr ardal a'r sylfaen sgiliau sy'n angenrheidiol yn yr economi lleol.**
- (ii) **sicrhau y caiff pob disgybl/myfyriwr yn y sir fynediad teg a chyfartal i ddarpariaeth addysg ac na chânt eu gwahaniaethu yn eu herbyn mewn unrhyw ffordd.**
- (b) **ceisio mynegiannau o ddiddordeb gan Aelodau'r Pwyllgor ac aelodau cyfetholedig i wasanaethu ar y gweithgor a rhannu ei gylch gorchwyl drafft gyda'r pwyllgor maes o law; a**

(c) bod y gweithgor yn adrodd ynghylch ei gasgliadau a'i argymhellion i'r Pwyllgor ar ôl darfod y gwaith.

6 EFFAITH CAU YSGOL RHEWL

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol Addysg, Plant a Phobl Ifanc adroddiad y Prif Reolwr, Moderneiddio Addysg, (a ddsbarthwyd eisoes) yn amlinellu'r gefnogaeth a roddwyd i Ysgol Rhewl yn ystod y broses o gau'r ysgol. Ynghlwm wrth yr adroddiad roedd atodiadau'n crynhoi ymatebion rhieni i'r holiaduron a roddwyd iddynt, sylwadau a gafwyd gan yr ysgolion a fydd yn cymryd disgyblion Ysgol Rhewl yn ogystal â sylwadau'r Pennaeth dros dro ar adeg cau'r ysgol. Dywedodd yr Aelod Arweiniol mai dim ond dau riant oedd wedi ateb yr holiadur ac o'r saith ysgol a dderbyniodd ddisgyblion ysgol Rhewl, pump oedd wedi ymateb. Roedd rhai o'r sylwadau a gafwyd hefyd yn gwrth-ddweud ei gilydd.

Disgwyliwyd i ddechrau y byddai mwyafrif y disgyblion yn trosglwyddo i'r ysgolion newydd yn Rhuthun ond ni ddigwyddodd hynny. Roedd nifer o'r plant wedi trosglwyddo i ysgolion mewn rhannau eraill o'r sir, rhai oherwydd eu bod yn byw'n agosach at yr ysgolion hynny ac eraill oherwydd dewis y rhieni. Cydnabu'r Aelod Arweiniol nad yw byth yn brofiad braf cau ysgol ond roedd yn falch o allu dweud fod y disgyblion wedi setlo'n dda yn eu hysgolion newydd. Dywedodd y Prif Reolwr Moderneiddio Addysg wrth yr Aelodau bod swyddogion o Wasanaeth Addysg y Cyngor wedi gweithio'n agos â Phennaeth Dros dro Ysgol Rhewl drwy gydol y broses o gau'r ysgol a throsglwyddo'r disgyblion. Dywedodd hefyd bod y Pennaeth Dros dro wedi gweithio'n ddiwyd gyda disgyblion a rhieni dan amgylchiadau anodd dros ben. Yn ogystal â rhoi cefnogaeth i rieni (mewn cyfarfodydd un i un a chyfarfodydd grŵp), disgyblion a'r corff llywodraethu roedd y Cyngor hefyd wedi darparu cefnogaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol, drwy Gyrrfa Cymru, i staff yr ysgol - ffaith a nodwyd yn sylwadau'r Pennaeth Dros dro. Gofynnodd y Pennaeth Addysg a Gwasanaethau Plant am i'r ffaith gael ei nodi, er bod y Cyngor yn ymgymryd â phroses siomedig ac amhleserus iddyn nhw'n bersonol, bod cymuned Ysgol Rhewl wedi ymddwyn yn broffesiynol, yn gwrtais ac yn barchus tuag at swyddogion y Gwasanaeth Addysg.

Gan ymateb i gwestiynau'r aelodau, fe wnaeth yr Aelod Arweiniol a'r swyddogion:

- gydnabod bod cymunedau'n gwerthfawrogi eu hadeiladau ysgol gan ddweud bod y Cyngor yn cynnig yr opsiwn i'r gymuned leol brynu adeiladau ysgol diddefnydd. Mewn man lle nad oes cyfleusterau cymunedol yn bodoli gallai fod yn gyfle da i'r gymuned brynu'r amwynder. Fodd bynnag mae Pafiliwn Chwaraeon gyda'r holl offer angenrheidiol eisoes yn bodoli yn Rhewl felly nid oedd gan y gymuned unrhyw ddiddordeb mewn prynu adeiladau'r hen ysgol a oedd eisoes mewn cyflwr eithaf gwael.
- nodi fod y swyddogion wedi gwneud eu gorau i ymgysylltu â rhieni, disgyblion a'r gymuned ysgol a'u cefnogi drwy'r broses, ond y byddai bob amser wersi i'w dysgu ar gyfer y dyfodol.
- nodi ei bod yn bwysig bod cefnogaeth ac yn y blaen ar gael pan oedd rhieni a rhanddeiliaid yn barod i ymgysylltu. Oherwydd sensitifrwydd cynigion i gau ysgolion nid yw pawb a effeithir bob amser yn barod i ymgysylltu neu geisio cefnogaeth ar yr un pryd. Bydd adeiladu hyblygrwydd i mewn i'r broses felly yn hollbwysig.

- cadarnhau fod rhai disgyblion/rhieni wedi newid eu meddwl am ba ysgol i drosglwyddo eu plentyn/plant iddi ar ôl dyddiau blasu mewn gwahanol ysgolion.
- cynghori bod cefnogaeth hefyd wedi'i rhoi gan y Gwasanaeth Addysg i'r ysgolion hynny a oedd yn derbyn disgyblion o Ysgol Rhewl.
- cadarnhau bod penderfyniad i beidio symud y disgyblion oedd wedi dewis symud i Ysgol Stryd Rhos i'r ysgol newydd pan fyddai'n agor ond yn hytrach aros tan y flwyddyn academaidd newydd wedi'i wneud ar ôl trafod ac ymgynghori gyda'r Pennaeth Dros dro. Teimlwyd y byddai hyn yn gweithio'n well gan y byddai'n osgoi'r angen i ddisgyblion Blwyddyn 6 symud am ddim ond un tymor cyn gorfod symud eto i'r ysgol uwchradd yn nhymor yr hydref.
- nodi nad oes arwydd bod newid ysgol wedi cael effaith niweidiol ar gyrhaeddiad disgyblion. Roedd dwy o'r ysgolion a dderbynion ddisgyblion o Ysgol Rhewl wedi cael eu harolygu gan Estyn yn ddiweddar ac wedi cael adroddiadau da dros ben. Mae disgwyl y bydd adroddiad ar effaith yr adolygiad o ddarpariaeth addysg gynradd yn ardal Rhuthun gyfan yn mynd gerbron y Pwyllgor yn ei gyfarfod ym mis Hydref 2019. Bydd yr adroddiad yn cynnwys asesiad o unrhyw effaith ar gyrhaeddiad disgyblion.
- cadarnhad bod y Pennaeth Dros dro wedi mynd yn ôl i swydd yn ei hysgol flaenorol, roedd rhai staff wedi cymryd pecynnau diswyddo ac eraill wedi dod o hyd i waith arall. Cytunodd y Prif Reolwr, Moderneiddio Addysg y byddai'n dosbarthu gwybodaeth fanylach am hyn ac ar y gwaith sy'n cael ei wneud gan Wasanaethau Ieuenctid y Cyngor, a
- rhoddodd sicrwydd i'r Pwyllgor fod y Rhewl yn bentref â chysylltiadau cymunedol cryf gyda nifer o weithgareddau cymunedol sefydledig yn cael eu cynnal yno'n rheolaidd.

Ar ddiwedd y drafodaeth

Penderfynwyd: - Yn amodol ar y sylwadau uchod, cydnabod yr adborth a gafwyd a'r gwersi a ddysgwyd a bod y Gwasanaeth Addysg yn eu defnyddio wrth gynllunio ar gyfer y dyfodol.

Ar y pwynt hwn (11.45 am) cafwyd egwyl o 10 munud.

Ailddechreuodd y cyfarfod am 11.55 a.m.

7 CREDYD CYNHWYSOL

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol adroddiad y Rheolwr Prosiect Contractau a Pherfformiad - Cyllid (a ddisbarthwyd eisoes) yn crynhoi effaith hyd yma symud drosodd i Gredyd Cynhwysol (CC) ar drigolion y Sir ac effeithiolrwydd mesurau lliniaru, gan amlinellu'r cynlluniau a sefydlwyd i liniaru'r effeithiau ar wasanaethau a thrigolion wrth i'r rhai sy'n derbyn budd-dal gal eu symud drosodd i CC. Croesawyd Prif Weithredwr Cyngor ar Bopeth Sir Ddinbych i'r cyfarfod fel un o bartneriaid allweddol y Cyngor ar gyfer rhoi cefnogaeth gyda Chredyd Cynhwysol. Eglurodd fod yr adroddiad yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ar gais yr aelodau ar ôl ystyried adroddiad y llynedd am y paratodau yr oedd y Cyngor a'i bartneriaid yn eu gwneud yn barod ar gyfer lledaeniad cychwynol CC i'r rhan fwyaf o'r sir.

Yn ystod ei gyflwyniad dywedodd yr Aelod Arweiniol bod y wybodaeth ddiweddaraf gan yr Adran Gwaith a Phensiynau yn nodi y dylai 'ymfudo rheoledig' pobl sydd eisoes yn derbyn budd-daliadau drosodd i Gredyd Cynhwysol ddechrau yn Sir Dinbych ddiwedd 2020. Nododd aelodaeth y Bwrdd Credyd Cynhwysol amlasiantaeth yr oedd y Cyngor wedi'i sefydlu mewn ymgais i liniaru'r risgiau i'r Cyngor a phreswylwyr wrth gyflwyno CC. Mae ymdriniaeth Sir Ddinbych o ran sefydlu tîm amlasiantaeth sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Adran Gwaith a Phensiynau a Chyngor ar Bopeth Sir Ddinbych yn wahanol i ymdriniaeth awdurdodau lleol eraill, sydd mae'n debyg wedi sefydlu Byrddau Cyllid neu Fyrddau Refeniw a Budd-Dal. Ers i Gredyd Cynhwysol ddod i rym yn Sir Ddinbych mae deddfwriaeth newydd wedi'i chyflwyno sy'n berthnasol i fudd-dal tai a phrydau ysgol am ddim ayyb. Mae hyn wedi creu gwaith ychwanegol ar gyfer staff sy'n delio â'r meysydd hynny a gyda hawliadau CC. Roedd penderfyniad y Cyngor a'i bartneriaid i gyfleoli staff yng Nghanolfan Waith y Rhyl wedi profi'n ddefnyddiol dros ben wrth fynd i'r afael â'r newidiadau, tynnu sylw hawlwy'r budd-dal at hawliau eraill posibl a darparu gwasanaethau ymyrraeth mewn modd amserol er mwyn rhwystro sefyllfaoedd o argyfwng. Roedd Atodiad 2 i'r adroddiad yn rhoi manylion camau penodol a gymerwyd gan wasanaethau unigol a'r canlyniadau a gafwyd ac roedd Atodiad 3 yn nodi astudiaethau achos dienw er mwyn dangos effeithiolrwydd ymdriniaeth y Cyngor a'i bartneriaid.

Mewn ymateb i gwestiynau'r aelodau dywedodd yr Aelod Arweiniol Cyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol, Prif Weithredol CAB Sir Ddinbych, y Rheolwr Contractau a Pherfformiad – Cyllid a'r Rheolwr Prosiect Contractau a Pherfformiad - Cyllid:

- hyd at 31 Mawrth 2019 bod CC wedi bod yn 'fudd-dal pasbort' ar gyfer Prydau Ysgol am Ddim. O 1 Ebrill 2019 mae terfyn incwm o £7,400 wedi'i gyflwyno ar gyfer PYDd. Fodd bynnag roedd unrhyw un oedd â hawl i PYDd ar 31 Mawrth 2019 wedi eu symud drosodd i PYDd o dan y Cynllun newydd. I hwyluso'r gwaith hwn mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu cwmni o'r enw Atkins i gefnogi Awdurdodau Lleol yng Nghymru.
- cytuno bod digartrefedd ymysg pobl o dan 35 oed yn bryder cynyddol. Nid yw digartrefedd yn digwydd o ganlyniad i CC yn unig, yn aml iawn mae llawer o ffactorau'n cyfrannu ato.
- er bod gwahanol fudd-daliadau a chredydau treth wedi'u cyfuno o dan ymbarél CC, nid oedd hynny'n golygu bod hawlwy'r wedi colli unrhyw fudd-daliadau. Byddai budd-daliadau blaenorol yn awr yn gydrannau o'r budd-dal CC newydd. Roedd rhai premïymau wedi'u stopio ond eraill wedi'u cyflwyno. Nod y CC newydd yw cefnogi'r rhai sy'n gallu gweithio i fynd yn ôl i'r gwaith gan sicrhau hefyd y cefnogir y diamddiffyn a'r rhai nad ydynt yn gallu gweithio. Mae'n bosib yn awr i rai unigolion weithio a derbyn elfen o CC. Caiff CC ei gyfrifo yn seiliedig ar amgylchiadau unigol;
- bod CAB Sir Ddinbych yn awr wedi sefydlu adnodd yng Nghanolfan Waith y Rhyl i helpu gydag ymholiadau am ddigartrefedd. Mae'r swydd hon wedi'i noddi gan gynllun yr UE tan Ebrill 2020 ac mae'n rhoi profiad gwerthfawr i'r di-waith ar gyfleoedd cyflogaeth yn y dyfodol.
- bod Civica wedi cadarnhau na fu cynnydd dramatig mewn ôl ddyledion Treth y Cyngor o ganlyniad i gyflwyniad CC. Fodd bynnag mae Gwasanaeth Refeniw a Budd-dal Civica wedi cofnodi cynnydd o 33% yn ei lwyth gwaith

ers cyflwyniad CC. Credir mai'r rheswm am hyn yw'r prosesau mwy cymhleth cysylltiedig a CC a mwy o ymgysylltiad â chwsmeriaid. Roedd Civica yn llwyr ymgysylltiedig â CC a gwaith y Bwrdd. Roedd CAB Sir Ddinbych, drwy Canolfan Byd Gwaith a Mwy yn hyrwyddo argaeledd Budd-dal Tai, Gostyngiad Treth y Cyngor a PYDd.

- bod trigolion ardal Dyffryn Dyfrdwy sy'n hawlio'u budd-dal CC drwy Ganolfan Waith Wrecsam wedi cael eu cefnogi, felly hefyd y rhai a oedd yn hawlio drwy Ganolfan Waith y Rhyl. Roedd saith pentref gwledig yn ne Sir Ddinbych a thrigolion ardal Dyffryn Dyfrdwy wedi cael cefnogaeth i dderbyn gwasanaethau, cyngor a gwybodaeth gan CAB Sir y Fflint drwy Bartneriaeth Cymunedol De Sir Ddinbych. Yn ychwanegol at bresenoldeb CAB yn Llyfrgell Llangollen un diwrnod yr wythnos, mae cyfleusterau Skype hefyd ar gael yn y Llyfrgell ar y dyddiau eraill er mwyn i bobl allu siarad â staff yn swyddfa CAB Rhuthun. Roedd perthnasoedd gwaith effeithiol yn bodoli rhwng staff llyfrgelloedd y Cyngor, CAB a staff Canolfannau Byd Gwaith ar draws y sir.
- bod yr Adran Gwaith a Phensiynau wedi cyhoeddi na fydd o Ebrill 2020 yn talu'r arian y mae'n ei roi i Awdurdodau Lleol i gefnogi hawlwr CC ar draws y DU ac y bydd yr arian yn cael ei drosglwyddo'n uniongyrchol i CAB. Fodd bynnag oherwydd perthynas agos a chryf Sir Ddinbych gyda CAB sir Ddinbych, sydd eisoes yn darparu'r rhan fwyaf o wasanaethau cefnogi CC ar ran y Cyngor, ni ddylai'r newid hwn gael effaith andwyol ar y Cyngor na'i drigolion. Byddai hyn yn cyfateb i golled £15k o incwm i'r Gwasanaeth Llyfrgelloedd, fodd bynnag nid oedd y Gwasanaeth yn rhagweld pwysau ychwanegol gormodol o ganlyniad i golled incwm.
- atgoffwyd aelodau bod Cyngor ar Bopeth, yn cynnwys CAB Sir Ddinbych, yn sefydliad ymchwilio ac ymgyrchu yn ogystal ag yn sefydliad sy'n cefnogi unigolion. Mae'r sefydliad wedi bod yn llwyddiannus yn genedlaethol mewn sicrhau bod budd-dal yn cael ei ôl ddyddio o dan yr ymgyrch 'Treat as Made'. Yn Sir Ddinbych, yn ogystal â darparu gwasanaethau o'i swyddfeydd, mae gan CAB wasanaethau allgymorth er mwyn cyfarfod pobl yn y gymuned neu yn eu cartrefi eu hunain. Roeddent yn ddiweddar hefyd wedi dechrau darparu gwasanaethau ym Modelwyddan drwy'r gwasanaeth allgymorth.
- Mae gan CAB Sir Ddinbych ganolfan ddigidol yn ei swyddfeydd yn y Rhyl a ddefnyddir ymysg pethau eraill i wella sgiliau digidol derbynnyddion budd-dal. Mae CAB hefyd yn trafod gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau y posibilrwydd bod y AGP yn cydleoli aelod o'u staff o dro i dro yn swyddfeydd CAB yn Ninbych, Rhuthun, Corwen a Llangollen.
- bod y graff yn Atodiad 1 yr adroddiad sy'n dangos bod nifer cynyddol o breswylwyr yn derbyn CC yn gadarnhaol gan ei fod yn dangos bod ymdriniaeth yr AGP, CAB a'r Cyngor yn effeithiol ac yn golygu bod preswylwyr yn ymgysylltu ar gam cynnar ac o bosibl yn llwyddo i osgoi cyrraedd pwynt o argyfwng.
- nad oes data ar gael sy'n awgrymu bod landlordiaid preifat yn dewis peidio gosod eiddo i bobl sy'n derbyn credyd cynhwysol oherwydd y ddyletswydd fydd ar y tenant i dalu eu rhent yn uniongyrchol i'r landlord. Roedd Gwasanaeth Cynllunio a Diogelu'r Cyhoedd y Cyngor wrthi'n trefnu digwyddiad fforwm Landlordiaid Preifat ar gyfer mis Mehefin. Mae CAD, Civica, adrannau'r Cyngor Sir, Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig (RSL)

yn cymryd rhan yn y digwyddiad hwn a bydd gwahoddiad yn cael ei anfon at Gyngorwyr Sir. Er bod disgwyliad y bydd y rhai sy'n derbyn budd-dal yn gyfrifol am dalu eu rhent yn syth i'w landlord, mae cyfle hefyd i denantiaid ddewis bod eu rhent yn cael ei dalu'n uniongyrchol i'r landlord. Fodd bynnag nid yw'r opsiwn hwn yn cael ei hyrwyddo'n effeithiol ar hyn o bryd.

- bod CAB Sir Ddinbych wedi gwella ei brosesau er mwyn helpu hawlwr i sefydlu cyfleusterau bancio er mwyn derbyn taliadau budd-dal.
- y bydd yr AGP yn gwrando ar CAB pe bai ganddynt bryderon difrifol ynghylch hawliad neu amgylchiadau hawlwr pa un a ydynt yn gwpl, yn uned deuluol neu'n berson sengl.
- bod peth gwaith wedi'i wneud gyda'r Tîm Atal Digartrefedd i weld a oes unrhyw gysylltiad rhwng cyflwyniad CC a nifer y bobl sy'n mynd yn ddigartref.
- ar hyn o bryd dim ond hawlwr newydd a'r rhai hynny sydd wedi profi newid mewn amgylchiadau sydd â hawl i hawlio CC. Mae hawlwr budd-dal 'etifeddiaeth' yn debygol o ddechrau symud drosodd o ddiwedd 2020 ymlaen yn Sir Ddinbych, er nad yw'r AGP wedi cadarnhau'r union ddyddiad eto.
- bod talu CC yn broses pum wythnos. Fodd bynnag, yn ystod yr amser hwnnw gallai'r hawlydd wneud cais am daliad ymlaen llaw o hyd at 100% o'r swm y mae ganddynt hawl iddo. Roedd Cyngor ar Bopeth yn genedlaethol yn ymgyrchu i gwtogi'r broses i fod yn un pedair wythnos er mwyn adlewyrchu'r broses ar gyfer gweithwyr. Bydd Budd-dal Tai hefyd yn dal i gael ei dalu er mwyn cefnogi hawlwr.
- mae CAB Sir Ddinbych eisoes yn gweithio'n agos â banciau bwyd lleol. Ateb dros dro yn unig yw banciau bwyd. Byddai CAB Sir Ddinbych yn gweithio gyda theuluoedd ac unigolion mewn argyfwng er mwyn mynd i wraidd y broblem a'i dileu ar gyfer y dyfodol.
- mae'r AGP yn lleol yn hynod hyblyg ac yn barod i weithio'n agos gyda CAB a'r Cyngor er mwyn datrys problemau unigol, ac
- ar hyn o bryd nid oes unrhyw un o'r partneriaid yn rhagweld y bydd unrhyw broblemau mawr yn digwydd yn ystod y broses o drosglwyddo'r rhai sydd eisoes yn hawlio budd-dal drosodd i CC. Tra byddai rhai o dderbynyddion yr hen fudd-dal o bosibl wedi bod yn economaidd anweithgar ers cryn amser ac o bosibl ddim yn dda iawn gyda TG nac wedi arfer rheoli arian mewn ffordd wahanol, bydd y rhan fwyaf ohonynt yn byw bywyd mwy sefydlog h.y. bydd pobl sy'n dechrau derbyn CC ar hyn o bryd yn gwneud hynny oherwydd digwyddiad arwyddocaol yn eu bywydau (e.e. statws perthynas yn newid neu ddiswyddiad) ac ni fydd y rhai hynny sy'n symud drosodd dan reolaeth yn gorfod ymdopi gyda'r fath ddigwyddiad ar yr un pryd a newid drosodd i CC. Er mwyn paratoi ar gyfer y brif broses fudo bydd yr AGP yn cynnal peilot yn ardal Harrogate o dan yr ymdriniaeth 'Who Knows Me' er mwyn asesu effeithiolrwydd dulliau mudo, cyn eu rhoi ar waith yn genedlaethol.

Mewn perthynas â'r mater o ddigartrefedd yn Sir Ddinbych dywedodd y Cadeirydd y byddai'r Pwyllgor Craffu Partneriaethau'n ystyried y mater yn ei gyfarfod ar 11 Gorffennaf 2019. Dywedodd yr Aelod Arweiniol Lles ac Annibyniaeth ei bod o'r farn bod Sir Ddinbych, fel Awdurdod Lleol, ochr yn ochr â'i bartneriaid, wedi gwneud gwaith rhagorol wrth baratoi ar gyfer cyflwyniad CC a'i bod yn edrych ymlaen at dderbyn casgliadau'r astudiaeth ar CC a digartrefedd yn Sir Ddinbych.

Ar ddiwedd y drafodaeth

Penderfynwyd: - yn amodol ar y sylwadau uchod

- (i) llongyfarch y Cyngor ar ei ymdriniaeth a'i reolaeth o gefnogaeth ar gyfer preswylwyr mewn perthynas â Chredyd Cynhwysol yn Sir Ddinbych;
- (ii) parhau i gefnogi a chymeradwyo'r dull cyflawni prosiect y mae'r swyddogion yn ei ddefnyddio, sef y Bwrdd Credyd Cynhwysol; a
- (iii) gofyn bod adroddiad arall yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ddiwedd 2020/dechrau 2021 i asesu effaith symud derbynyddion budd-dal etifeddiaeth drosodd i Gredyd Cynhwysol ar Wasanaethau'r Cyngor, ac effeithiolrwydd camau a gymerwyd gan y Cyngor a'i bartneriaid i liniaru effeithiau trosglwyddo i CC ar breswylwyr a gwasanaethau'r Cyngor.

8 RHAGLEN WAITH CRAFFU

Cyflwynodd y Cydlynnydd Craffu'r adroddiad (wedi'i ddsbarthu eisoes) yn gofyn barn yr aelodau ar y rhaglen waith gan roi diweddariad ar faterion perthnasol.

Dywedwyd wrth yr aelodau y bydd 5 mater arwyddocaol dan sylw yn y cyfarfod ar 4 Gorffennaf. Cytunwyd y dylid trafod yr adroddiad drafft ar dân mynydd Llandysilio mewn cyfarfod preifat arbennig o'r Pwyllgor cyn 4 Gorffennaf a chyn ei anfon at sefydliadau partner er ymgynghoriad yn barod ar gyfer ei gyhoeddi yng nghyfarfod mis Medi.

Atgoffwyd yr aelodau mai'r cyfarfod nesaf fyddai cyfarfod cyntaf yn y flwyddyn fwrdeistrefol newydd, felly bydd gofyn i'r Pwyllgor ethol ei Is-Gadeirydd ar gyfer 2019/20. Gofynnir i aelodau sydd â diddordeb yn y swydd hon anfon eu CV at y Cydlynnydd Craffu erbyn 30 Mehefin.

PENDERFYNWYD yn amodol ar yr uchod, cymeradwyo'r rhaglen gwaith i'r dyfodol - gweler Atodiad 1 i'r adroddiad.

9 ADBORTH GAN GYNRYCHIOLWYR Y PWYLLGOR

Dim.

Daeth y cyfarfod i ben am 1.06 a.m.